

สอดคล้องกับมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 26 และมาตรา 27 ซึ่งระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า จะต้อง เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปลุกฝัง คุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม การประเมินผู้เรียน พิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ ควบคู่ไปในกระบวนการ เรียนการสอน เน้นพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของสังคม เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงมีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขของ คนในชาติ รวมถึงพลโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิต สาธารณะ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดค่านิยมไทย 12 ประการ เพื่อ สร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิจารณ์ พานิช³ กล่าวไว้สรุปได้ว่าการศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุทักษะจากความรู้เข้าไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงการเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือทำและต้องฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต เอกสารคู่มือการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21⁴ ระบุว่า นิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการรับมือกับภาวะการแข่งขันทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์⁵ กล่าวว่า คนไทยในอนาคตควรต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง อดทนพากเพียรอย่างไม่มีย่อท้อ ทำงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จ มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนึกงานเลขาธิการสภาการศึกษา⁶ ทำการศึกษาในส่วนของคุณลักษณะจิตใจ ทักษะหรือองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับคนไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ตามแนวคิดของ Harward Gardner

คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้รู้เฝ้าเรียน มีวินัยของตนในการศึกษาหาความรู้ และพบว่าลักษณะของคนไทยในปัจจุบันนั้นยังคงขาดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมโดยรวมที่ไม่เน้นความกระตือรือร้น ผลจากการประเมินช่องว่างในเรื่องของกลุ่มจิต (Mindset) ที่เป็นจุดอ่อนที่สุดของคนไทยในปัจจุบัน อันดับแรก คือ จิตจริยธรรมการรู้ผิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองส่วนด้านจิตเชี่ยวชาญที่เป็นจุดอ่อน คือ ด้านวินัยในการศึกษาการเรียนรู้เชิงลึกและ Thomas Lickona⁷ กล่าวว่า คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ในด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นต่อการ เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ โดยพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการประเมิน ตามสภาพจริง ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถวัดและประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้จริง โดยผู้ประเมิน ได้แก่ ครู และนักเรียนประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างยั่งยืน เพื่อเสริม สร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จำแนกตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียน
3. เพื่อออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
4. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยฯ

แหล่งความแปรปรวน	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ภูมิภาค	39.53	4	9.881	62.871**	.000
เพศ	11.90	1	11.903	75.733**	.000
ระดับชั้น	5.39	2	2.694	17.138**	.000
ภูมิภาค * เพศ	3.51	4	.876	5.575**	.000
ภูมิภาค * ระดับชั้น	30.47	8	3.809	24.235**	.000
เพศ * ระดับชั้น	.58	2	.288	1.834	.161
ภูมิภาค * เพศ * ระดับชั้น	4.34	8	.543	3.455**	.001
ความคลาดเคลื่อน	105.93	674	.157		
รวม	4164.00	704			

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระแต่ละตัวพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละตัว คือ ภูมิภาคเพศ และระดับชั้น นั่นคือ นักเรียนที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน นักเรียนเพศชายและเพศหญิง จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน

และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุด คือ เวลาที่ใช้
($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .50)

อภิปรายผล

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ หลักการ และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้วิจัยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาตรวจสอบด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่พัฒนาไปใช้จริงในโรงเรียน ซึ่งเป็นการตรวจสอบเชิงเหตุผล ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .63) และรูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .65) การที่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งส่วนหนึ่งเป็นครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาพิจารณาเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ออยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โดยอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถนำไปใช้ได้จริง

การพัฒนารูปแบบฯ นี้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของนักวิชาการ^{21, 23} ซึ่งลักษณะรูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษา และเกิดความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษา งานวิจัยนี้ได้องค์ประกอบรูปแบบ 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ หลักการ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ 1) เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรื่นเริงมีความสุข และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 3) เพื่อครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งวัตถุประสงค์ของรูปแบบสอดคล้องกับทฤษฎีของ Krathwohl Bloom and Masia¹¹ ที่เสนอลำดับขั้นของการพัฒนาจิตพิสัยเป็น 5 ขั้นรับรู้ (receiving) โดยเริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับและมีการตอบสนอง (responding) เห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้และสิ่งที่ตอบสนองแล้วเขาจะ

แสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ จนเกิดเป็นลักษณะนิสัย (characterization) โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบข้อ 1 และ ข้อ 2 สอดคล้องกับลำดับขั้นของการพัฒนาจิตพิสัยขั้นรับรู้ ตอบสนอง (responding) และเห็นคุณค่า (valuing) วัตถุประสงค์ของรูปแบบข้อ 3 สอดคล้องกับลำดับขั้นพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (characterization)

หลักการของรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของการประเมินตามสภาพจริงของ สุนิมล ว่องวานิช¹⁵ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ¹³ และ ส.ว.ส.นา ประมวลพฤษ¹⁶ โดยการประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ทั่วไป การประเมินตามสภาพจริง เป็นการสะท้อนให้เห็นการสังเกตสภาพงานปัจจุบันของนักเรียน และสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นตนเอง ซึ่งงานวิจัยนี้จัดกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์และกิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี ได้ออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน ในสถานการณ์ที่เป็นจริงและให้นักเรียนประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออกจริงในชีวิตประจำวัน ครูสังเกตผู้เรียน ทำการประเมินผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะ ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว นอกจากนี้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ซึ่งการประเมินตนเองจัดเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติภารกิจจริง (Authentic Task) ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการประเมินงานของตน และริเริ่มในการวัดความก้าวหน้าของตนในแบบต่างๆ อย่างที่ไม่มีการวัดเช่นนี้มาก่อน¹⁷ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ควรประเมินในการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินตามสภาพจริงของนักวิชาการ^{15, 16} ที่เสนอว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัดมาตัดสินผู้เรียนขณะปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เป็นจริงเป็นการประเมินจาก

